

به نام خدا

فهرست مطالب

۱.....	چکیده
۱.....	مقدمه
۴.....	فصل اول - چیستی اسراف
۴.....	اسراف چیست؟
۴.....	اسراف در قرآن
۵.....	اسراف در روایات اسلامی
۶.....	اسراف در جامعه اسلامی
۶.....	اسراف در حوزه عمومی و خصوصی
۷.....	از موارد اسراف شخصی
۷.....	اسراف فردی و ملی
۸.....	اسراف در سطح سازمان‌ها
۹.....	نمونه‌ای از اسراف
۱۰.....	ممانعت از اسراف
۱۱.....	پیامدهای اسراف
۱۱.....	فصل دوم - بیان مفهوم اصلاح الگوی مصرف
۱۱.....	سال اصلاح الگوی مصرف
۱۲.....	منظور از سال الگوی مصرف
۱۲.....	خوداصلاحی

درباره اصلاح الگوی مصرف (۱۳) الگوی مصرف در اندیشه مقام معظم رهبری

کد موضوعی: ۲۷۰

شماره مسلسل: ۱۰۰۶۰

بهمن‌ماه ۱۳۸۸

دفتر: مطالعات فرهنگی

۲۶	اختصاص یک دهه به اصلاح الگوی مصرف.....
۲۶	فصل هفتم -نسبت تولید و مصرف در جامعه.....
۲۶	برقراری نسبتی میان تولید و مصرف.....
۲۷	وضع جامعه ما نسبت به مصرف.....
۲۸	فزون‌ی مصرف نسبت به تولید.....
۲۸	پیامدهای فزون‌ی مصرف به تولید.....
۲۹	فصل هشتم - پیامدهای اصلاح الگوی مصرف.....
۲۹	پیامدهای مصرف بدون تدبیر.....
۲۹	پیامدهای فردی مصرف به تولید.....
۳۰	منابع و مأخذ.....

۱۳	اصلاح زندگی مادی و معنوی.....
۱۴	اصلاح الگوی مصرف در کشور.....
۱۴	دو نمونه کار خوب از اصلاح الگوی مصرف.....
۱۵	فصل سوم -چستی صرفه‌جویی.....
۱۵	صرفه‌جویی چیست؟.....
۱۶	صرفه‌جویی به‌مثابه یک سیاست.....
۱۶	صرفه‌جویی از کجا تا کجا.....
۱۷	اشرافی‌گری و آفت بزرگ جامعه.....
۱۷	بی‌توجهی در مصرف.....
۱۸	مدل اشتباه الگوی مصرف.....
۱۹	مصرف بیهوده.....
۱۹	مسئله صرفه‌جویی.....
۲۰	فرهنگ‌سازی در اصلاح الگوی مصرف.....
۲۰	فصل چهارم -دستورالعمل ملی.....
۲۰	اصلاح و دستورالعمل ملی.....
۲۱	برنامه ریزی برای اصلاح مصرف.....
۲۱	اصلاح مصرف در پیشرفت و عدالت.....
۲۲	مدیریت در مصرف.....
۲۲	فصل پنجم -تمهیدات قوای سه‌گانه در اصلاح الگوی مصرف.....
۲۲	قوای سه‌گانه و اصلاح الگوی مصرف.....
۲۳	قانونگذاری در اصلاح الگوی مصرف.....
۲۳	توسعه کارهای انجام شده در اصلاح الگوی مصرف.....
۲۴	فصل ششم -نگاه کوتاه و بلندمدت به اصلاح الگوی مصرف.....
۲۴	استقبال مردم و مسئولین از اصلاح الگوی مصرف.....
۲۵	عملکرد کوتاه‌مدت.....
۲۵	عدم تأمین مطالبات رهبری.....

درباره اصلاح الگوی مصرف (۱۳) الگوی مصرف در اندیشه مقام معظم رهبری

چکیده

در گزارش حاضر به طرح چپستی و بیان مفهومی اصلاح الگوی مصرف و ارائه تصویری از صرفه‌جویی براساس دستورالعمل ملی و تمهیدات قوای سه‌گانه در ارتباط با این موضوع و پیامدهای آن توجه شده است.

مقدمه

اسلام، دین اعتدال، میانه‌روی و پرهیز از افراط و تفریط است. اسلام تلاش می‌کند که با برنامه‌های متعدد پیروان خود را در راه راست و نقطه اعتدال حفظ کرده و از هرگونه افراط و تفریط بر حذر دارد.

در اسلام، هم اسراف کردن منع شده و هم سختگیری در هزینه زندگی قبیح و ناپسند به‌شمار آمده است، یعنی نباید به بهانه پرهیز از اسراف در دامن خساست و سختگیری در مصرف گرفتار شد.

در اسلام لزوم رعایت اعتدال در زندگی امری اجتناب‌ناپذیر و تجمل‌گرایی افراطی و تجمل‌پرستی مردود است. چراکه زندگی اشرافی روح عاطفی و انسانی را از بین می‌برد و انسان را نسبت به دیگران و جامعه بی‌تفاوت می‌سازد.

رعایت اعتدال همچنین موجبات صرفه‌جویی را فراهم می‌کند بدین معنی که صرفه‌جویی موجب آرامش روحی و روانی انسان می‌شود و کسی که آن را سرمشق زندگی خود قرار دهد از فقر و بدبختی نجات می‌یابد و شرافت، عزت اجتماعی و خشنودی الهی را به‌دست می‌آورد.

چرا رهبری اصلاح الگوی مصرف را دغدغه دولت و ملت قرار داده است؟

در پاسخ به این پرسش باید به امکانات، توانمندی‌ها و ظرفیت‌های بسیار کشور توجه کرد که به‌سبب مصرف بی‌رویه و نادرست در مسیر پیشرفت و شکوفایی کشور قرار نگرفته و به هرز رفته و تباه می‌شود.

اگر کسی نگاهی به آمارهای رسمی و غیررسمی کشور بیافکند متوجه می‌شود که چگونه ظرفیت‌های کشور به هدر می‌رود. این مسئله از بخش انرژی گرفته تا تغذیه و استعدادهای درخشان علمی و فرهنگی را دربر می‌گیرد.

بخشی از مصرف بی‌رویه متوجه بخش دولتی و بخش دیگر نتیجه عملکرد بخش خصوصی است در هر دو بخش علت عمده ناشی از نادرستی الگوی مصرف است که به واسطه دولت به‌صورت مستقیم و غیرمستقیم بر جامعه تحمیل می‌شود چون مردم به پیروی از دولت امور مصرفی و غیرمصرفی خود را حل‌وفصل می‌کنند.

نامگذاری سال اصلاح الگوی مصرف موجب می‌شود که مردم و دولت فرصت‌ها و امکانات را در جهت و مسیر مشخص و برنامه‌ریزی شده هدایت کنند. یعنی کار عمده‌ای که در این حوزه باید انجام شود اصلاح در ساختار مصارف دولتی و در حوزه عمومی و خصوصی است. چون اساسی‌ترین بخش مصرف به حوزه دولتی و سپس به بخش خصوصی مربوط می‌شود. اگر دولت که مهمترین مصرف‌کننده منابع

متعدد و متنوع کشور است، در الگوی مصرف اصلاحاتی انجام دهد، فرصت الگوبرداری را به دیگر بخش‌ها نیز خواهد داد.

اصلاح الگوی مصرف نوعی بهینه‌سازی مصرف منابع ملی و شخصی در جامعه اسلامی است.

اسراف، نوعی بیرون آمدن از حد اعتدال است. اکنون این وضع در جمهوری اسلامی به وجود آمده و باید با اصلاحاتی، الگوی مصرف در جامعه تغییر کند.

اصلاح الگوی مصرف به دو نکته اساسی توجه دارد یکی چگونه مصرف کردن و دیگر چه چیز مصرف کردن است. در هر دو بخش، اصلاح الگوهای مصرف به نظام‌های ارزشی مربوط می‌شود و قابل تفکیک از فرد و جامعه است. چون چگونه مصرف کردن از نشانه‌های روشن وضع فرهنگی فرد و جامعه است یعنی الگوهای مصرف به هویت فرهنگی جامعه بستگی دارد.

از طرفی تبلیغات در مورد چه چیز مصرف کردن و چگونه مصرف کردن، در عوامل تأثیرگذار و تعیین‌کننده است. زیرا تبلیغات از جهتی ایجاد نیاز می‌کند و از دیگر جهت چیزهایی که نیازها را برآورده می‌کنند، معرفی و تعیین می‌کند. بنابراین گزارش اصلاح الگوی مصرف در صدد است که راه حلی برای این بیماری در جامعه از منظر مقام معظم رهبری براساس پیام نوروزی و بیانات سال (۱۳۸۸) نشان دهد تا به‌نحوی این بیماری در چرخه حکومتی حل و فصل شود و راهی در کارآمدی نظام جمهوری اسلامی گشوده شود.

فصل اول - چیستی اسراف

اسراف چیست؟

اسراف از ریشه سرف که به معنی تجاوز کردن و از حد گذشتن در هر کاری است که انسان انجام می‌دهد.^۱ در فرهنگ اسلامی، اصلاح الگوی مصرف در مفهوم اسراف دیده شده است.^۲

مقام معظم رهبری اسراف در اموال و اقتصاد را چیزی می‌داند که انسان مالی را صرف کند، بدون اینکه مصرف و کارآیی داشته باشد.^۳ یعنی مصرف نوعی هدر دادن و تضييع ثروت فردی و ملی است.

اسراف در قرآن

قرآن کریم درباره اسراف می‌فرماید: «بخورید و بیاشامید، اما زیاده‌روی نکنید» (اعراف آیه ۳۱) یا در مقام دیگر می‌فرماید: «چه بسیار مردمی که در معیشت خود به اسراف و هوسرانی پرداختند و ما آنها را هلاک کردیم» (سوره قصص آیه ۵۸)

قرآن در بیان اسراف، هم اسراف نکردن را تعلیم می‌دهد و هم خوب مصرف کردن را می‌آموزد. یعنی خداوند هم مردم را به مصرف کردن از نعمت‌های خود می‌خواند و هم آنان را از بی‌رویه مصرف کردن و هدر دادن ثروت خدادادی باز می‌دارد.

۱. علی اکبر دهخدا، لغتنامه، ج ۱۳، ص ۹-۲۱

۲. اصلاح الگوی مصرف در قرآن و سنت، شماره مسلسل ۹۹۲۴، مرکز پژوهش‌ها.

۳. بیانات مقام معظم رهبری در مشهد، ۱۳۸۸/۱/۱.

اسراف در روایات اسلامی

مقام معظم رهبری می‌گوید: «روایات فراوانی در این زمینه وجود دارد در روایت (وجود) دارد که کسی میوه‌ای را خورد و نیمی از میوه ماند، آن را دور انداخت. امام (ع) به او نهیب زد که اسراف کردی، چرا انداختی»^۱.

در روایات اسلامی اسراف و اسراف‌کننده همزمان شناخته می‌شوند. این عمل موجب می‌شود که هم اسراف شناخته شود تا به دامن خساست نیافتیم و هم چنانچه اسراف‌کننده هستیم، خود را اصلاح کنیم.

پیامبر اکرم (ص) در وصیت خود به امام علی (ع) می‌فرماید: چهار چیز تزییع مال است.

۱. خوردن از روی سیری،

۲. روشن کردن چراغ در مهتاب،

۳. زراعت در زمین سخت و غیرقابل کشت،

۴. نیکی به کسی که اهلیت آن را ندارد.^۲

امام علی (ع) در روایت (اصبغ بن نباته) می‌فرماید: برای شخص اسرافگر سه علامت وجود دارد.

۱. می‌خورد آنچه برای او نیست،

۲. خریداری می‌کند آنچه برای او نیست،

۳. می‌پوشد آنچه برای او نیست.^۳

۱. همان.

۲. محمدحسین حر عاملی، وسائل الشیعه، ج ۱۶، باب ۲، حدیث ۴.

۳. سفینه النجاة، ج ۱، ص ۶۱۷.

اسراف در جامعه اسلامی

مقام معظم رهبری پس از تبیین مفهوم اسراف و اشاره به مفهوم آن در قرآن و سنت، نگاهی به پدیده اسراف در جامعه اسلامی افکنده و نقطه نظرات خود را بیان کرده است. ایشان وضعیت کنونی را مناسب جامعه اسلامی نمی‌داند و به‌صراحت می‌گوید: «آن وقت در هتل‌ها مهمانی درست کنند و به یک عده مهمانی بدهند، بعد هر چه غذا ماند، به بهانه اینکه بهداشتی نیست، توی سطل آشغال بریزند این مناسب یک جامعه اسلامی است؟ این جوری می‌شود به عدالت رسید»^۱.

از نظر رهبر انقلاب اسراف کردن در تعارض با عدالت اجتماعی است. زیرا اسراف هم مناسب جامعه اسلامی نیست و هم مانع رسیدن به عدالت اجتماعی است: بنابراین اگر بناست که عدالت اجتماعی در جامعه اسلامی به‌وجود آید، باید از اسراف کردن پرهیز کرد.

اسراف در حوزه عمومی و خصوصی

مقام معظم رهبری اسراف را در دو حوزه خصوصی و عمومی دیده است ایشان می‌فرماید: «شاید بشود گفت بخش مهمی از منابع کشور در همه زمینه‌ها چه در زمینه مسائل شخصی و چه تا حدودی در زمینه‌های عمومی صرف اسراف‌ها و زیاده‌روی‌های ما در مصرف می‌شود»^۲.

با این بیان اصلاح باید در هر دو حوزه صورت گیرد تا مناسب جامعه اسلامی شود. اگر اصلاح یک‌جانبه شود، تأثیر مناسب و عملی بر جای نمی‌گذارد.

۱. بیانات مقام معظم رهبری در مشهد، ۱۳۸۸/۱/۱.

۲. پیام نوروزی، مقام معظم رهبری، ۱۳۸۷/۱۲/۳۰.

از موارد اسراف شخصی

مقام معظم رهبری در مورد اسراف شخصی و خانوادگی می‌گوید: «در مصارف گوناگون شخصی و خانوادگی، اسراف فردی صورت می‌گیرد. تجمل‌گرایی‌ها، چشم‌وهم‌چشمی‌ها، هوسرانی افراد خانواده، مرد خانواده، زن خانواده، جوان خانواده، چیزهای غیرلازم خریدن، اینها از موارد اسراف است» در ادامه با توضیح بیشتری می‌گوید: «وسایل تجملات، وسایل آرایش، مبلمان خانه، تزئینات داخل خانه، اینها چیزهایی است که ما برای آنها پول صرف می‌کنیم. پولی که می‌تواند در تولید مصرف شود، سرمایه‌گذاری شود، کشور را پیش ببرد، به فقرا کمک کند، ثروت عمومی کشور را زیاد کند»^۱

مقام معظم رهبری ریشه مصارف گوناگون اسراف شخصی را در تجمل‌گرایی، چشم‌وهم‌چشمی و هوسرانی می‌داند و می‌گوید: این پول‌ها که بیهوده صرف می‌شود باید در خدمت تولید قرار گیرد و سرمایه‌گذاری شود و کشور را به پیش ببرد تا به فقرا کمک شود و ثروت عمومی کشور زیاد شود.^۲

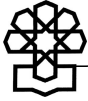
اسراف فردی و ملی

در نظر رهبر انقلاب، اسراف مفهوم فراگیرتری دارد که سطح ملی را نیز دربر می‌گیرد ایشان می‌گوید: «مسئولین موظفند، اسراف فقط در زمینه فردی نیست، در سطح ملی هم اسراف می‌شود. همین برق و انرژی که گفتیم اسراف می‌شود، بخش مهمی از این اسراف در اختیار مردم نیست، در اختیار مسئولین کشور است»^۳.

۱. بیانات مقام معظم رهبری در مشهد، ۱۳۸۸/۱/۱.

۲. همان.

۳. همان.

یعنی اسراف نکردن فقط در حیطه فرد نیست و مسئولین به مراتب بیشتر باید مواظب اسراف نکردن باشند. این مواظبت صورت نگرفته و به همین دلیل رهبری سال ۱۳۸۸ را سال اصلاح الگوی مصرف نامیده است.

مقام معظم رهبری پس از بیان اسراف در سطح ملی اذهان را به نمونه‌ای از فهم اسراف توجه داده است. ایشان می‌گوید: «این شبکه‌های ارتباطاتی، شبکه‌های انتقال برق، سیم‌های برق، اینها فرسوده بشود، برق هدر می‌رود. برق را تولید کنیم، بعد با این شبکه فرسوده آن را هدر بدهیم، که بخش مهمی هدر می‌رود یا شبکه‌های انتقال آب اگر فرسوده باشد، آب هدر می‌رود، اینها اسراف‌های ملی است، در سطح ملی است، مسئولین آن، مسئولین کشورند»^۱.

اسراف در سطح سازمان‌ها

مقام معظم رهبری پس از بیان اسراف در حوزه فرد، اجتماع و ملی با نگاهی عمیق و با تأکید به نگاه عیب‌جویانه از اسراف به سطح سازمان‌ها توجه کرده است.

ایشان می‌گوید: «اسراف در سطح سازمان هم اتفاق می‌افتد، رؤسای سازمان‌های گوناگون مصرف شخصی نمی‌کنند، اما مصرف بی‌رویه در مورد سازمان خودشان اتفاق می‌افتد، تجملات اداره، اتاق کار، تزئیناتش، سفرهای بیهوده، مبلمان‌های گوناگون باید با مراقبت و نظارت از این کارها جلوگیری کرد. هم در سطح دولت، هم در سطح آحاد مردم، هم در سطح سازمان‌ها، بایستی نگاه عیب‌جویانه‌ای به اسراف وجود داشته باشد»^۲.

۱. همان.

۲. همان.

نمونه‌ای از اسراف

رهبر انقلاب اسلامی برای تبیین مفهوم اسراف شاخصی را برای تقریب ذهن بیان کرده است. علاوه بر آن مقایسه‌ای بین کشور ما و دیگر کشورها انجام داده و سپس در این زمینه هشدار جدی داده است.

ایشان در بیان این مطلب گفته‌اند: «شاخصی به نام شاخص شدت انرژی وجود دارد؛ یعنی نسبت بین انرژی‌ای که مصرف می‌شود با کالایی که تولید می‌شود، که هر چه انرژی‌ای که مصرف می‌شود کمتر باشد، برای کشور سودمندتر است. در این زمینه گاهی نسبت به بعضی از کشورهای پیشرفته، مصرف شدت انرژی ما هشت برابر بیشتر است اینها اسراف‌هایی است که در جامعه دارد انجام می‌گیرد».^۱

مقام معظم رهبری از نمونه دیگر برای مستندسازی اصلاح الگوی مصرف بیان می‌کند. این نمونه فهم روشنی از اسراف در جامعه اسلامی می‌دهد تا به نحو اصولی از آن پرهیز شود.

ایشان می‌گویند: «اسراف در قلم‌های مهم مصرفی کشور از جمله اسراف در نان. برحسب بررسی میدانی‌ای که در تهران و بعضی از مراکز استان‌ها شده است گفته می‌شود که ۳۳ درصد نان ضایعات است. یک‌سوم همه نانی که در شهرها تولید می‌شود دور ریخته می‌شود، فکرش را بکنید شما یک‌سوم آن وقت کشاورز ما با آن زحمت گندم را تولید کند و اگر یک سالی بارندگی کم بود مثل سال گذشته که تولید گندم در کشور کم شد - دولت از پول عمومی، از بودجه مردم گندم از خارج وارد کند، این گندم آرد بشود، خمیر بشود، نان بشود، بعد یک‌سوم از این همه ثروت دور

ریخته شود. چقدر تأسف آور است! متأسفانه این واقعیت دارد، این هست».^۱

ممانعت از اسراف

رهبر انقلاب ممانعت از اسراف را یکی از اساسی‌ترین کارهای مهم کشور می‌داند و تأکید می‌کند که مسئولین خود و نزدیکان و وابستگانشان نباید اهل اسراف و اشرافی‌گری باشند. علاوه برای ممانعت از اسراف شاخصی بیان می‌کند که مسئولینی برای کشور انتخاب کنیم که ساده زیست باشند.

ایشان می‌گویند: «یکی از اساسی‌ترین کارها برای اینکه ما جلوی اسراف را بگیریم این است که مسئولین کشور، خودشان، کسانشان، نزدیکانشان و وابستگانشان، اهل اسراف و اهل اشرافی‌گری نباشند. چطور می‌توانیم اگر خودمان اهل اسراف باشیم، به مردم بگوییم اسراف نکنید؛ «أتامرون الناس بالبر و تنسون انفسکم»^۲ «یا ایها الذین آمنوا لم تقولون ما لا تفعلون»^۳ اولین کار این است که ما مسئولین کشور را افرادی انتخاب کنیم که مردمی باشند، ساده‌زیست باشند، درد مردم را بدانند و خودشان از درد مردم احساس درد کنند. این هم به نظر من شاخص مهمی است».^۴

۱. همان.

۲. سوره بقره، آیه ۴۴.

۳. سوره صف، آیه ۲.

۴. بیانات مقام معظم رهبری در سندج، ۱۳۸۸/۲/۲۲.

پیامدهای اسراف

از نظر رهبر انقلاب پدیده اسراف در جامعه چند پیامد به دنبال دارد و بنابراین باید از اسراف پرهیز شود ایشان می‌گوید: «کار بجایی می‌رسد که منابع کشور به هدر می‌رود، شکاف بین فقرا و اغنیا زیاد می‌شود، عده‌ای در حسرت اولیات زندگی می‌مانند و عده‌ای با ولخرجی و ولنگاری در مصرف منابع را هرز و به هدر می‌دهند.^۱ بنابراین اگر در جامعه اسلامی الگوی مصرف رعایت نشود، از نظر رهبری سه مشکل اساسی ذیل در کشور به وجود می‌آید.

۱. منابع کشور به هدر می‌رود.
۲. شکاف بین فقرا و اغنیا زیاد می‌شود،
۳. عده‌ای در حسرت اولیات زندگی می‌مانند و عده دیگر منابع کشور را هرز به هدر می‌دهند.

فصل دوم - بیان مفهوم اصلاح الگوی مصرف

سال اصلاح الگوی مصرف

مقام معظم رهبری سال جاری را سال اصلاح الگوی مصرف نامیده است در اصلاح الگوی مصرف مردم و مسئولین را همزمان دیده و هر دو را به حرکت به این سمت فراخوانده است. رهبر انقلاب می‌گوید: «من این سال را، سال حرکت مردم و مسئولین به سوی اصلاح الگوی مصرف می‌دانم و امیدوارم که این عنوان که اصلاح الگوی مصرف است برای همه ما دستورالعمل باشد و همه ما بتوانیم بر طبق این شعار مهم و حیاتی و اساسی برای

۱. پیام نوروزی مقام معظم رهبری، ۱۳۸۷/۱۲/۳۰.

کشور عمل کنیم و از منابع کشورمان به بهترین وجهی استفاده نماییم».^۱

نکته این است که رهبر انقلاب اسلامی سال اصلاح الگوی مصرف را برای مردم و مسئولین به صورت یک شعار اساسی در سطح کشور قرار داده تا از منابع کشور به برترین وجهی استفاده شود. به ویژه اینکه برای همه به صورت دستورالعمل ملی قرار داده تا مردم و مسئولین طبق این اصل حیاتی عمل کنند.

منظور از سال الگوی مصرف

رهبر انقلاب با طرح اصلاح الگوی مصرف در صدد تبیین آن برآمده است. ایشان گفته: «اینکه ما گفتیم امسال، سال حرکت به سوی اصلاح الگوی مصرف است؛ یعنی امسال، سالی است که ملت ایران تصمیم بگیرد که با اسراف مبارزه کند».^۲ بیان مقام معظم رهبری صریح و روشن است مراد ایشان در اصلاح الگوی مصرف، مبارزه کردن با اسراف است. اگر بناست که مردم و مسئولین اصلاح الگوی مصرف را به صورت دستورالعمل رسمی اجرایی کنند باید با اسراف مبارزه کنند و اگر این اصل ملی را از دستور بیاندازند، وجهی برای اصلاح الگوی مصرف برجای نمی‌ماند.

خوداصلاحی

در اصلاح الگوی مصرف، نخست باید از خود شروع کنیم تا راه ورودی در جامعه پیدا شود یعنی با خوداصلاحی، راهی در حوزه اصلاح الگوی مصرف کشور گشوده

۱. پیام نوروزی - مقام معظم رهبری آغاز سال ۱۳۸۸، ۱۳۸۷/۱۲/۳۰.

۲. بیانات مقام معظم رهبری در سندج، ۱۳۸۸/۲/۲۲.

می‌شود. اگر خوداصلاحی در مصرف به‌وجود نیاید، وجهی برای دیگراصلاحی نخواهد بود.

رهبر انقلاب به‌صراحت بیان کرده‌که: «باید خودمان را اصلاح کنیم»^۱ چون خوداصلاحی اساس هر تغییر و تحول بنیادین در جامعه است. اگر خوداصلاحی انجام نشود، گویا کاری در جامعه اسلامی انجام نشده است.

اصلاح زندگی مادی و معنوی

خوداصلاحی در دو عرصه صورت می‌گیرد. یکی عرصه زندگی مادی و دیگر معنوی است. چون حاکمیت اسلام برای آبادانی و اصلاح زندگی مادی و معنوی مردم است.

مقام معظم رهبری می‌گوید: «آخرین مطلبی که عرض می‌کنم این است: عزیزان من! همین قدر بدانید ما برای حاکمیت اسلام در این کشور که حاکمیت اسلام متضمن آبادی دنیا و آخرت مردم و اصلاح زندگی مادی و معنوی آنهاست تا آخر ایستاده‌ایم و هیچ فشاری و هیچ قدرتی نمی‌تواند در اراده ما که متکی به اراده مردم است، اثر بگذارد»^۲.

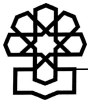
از نظر رهبر انقلاب داشتن دغدغه اصلاح الگوی مصرف برای جامعه اهمیت اساسی دارد. اگر این دغدغه در جامعه و دولت به‌وجود آید به‌طور طبیعی به سمت اصلاح الگوی مصرف حرکت خواهند کرد.

رهبر انقلاب با توجه به این دغدغه می‌گوید: «ما بایستی الگوی مصرف را اصلاح کنیم. ما بایستی به سمت اصلاح الگوی مصرف حرکت کنیم»^۳.

۱. بیانات مقام معظم رهبری در مشهد، ۱۳۸۸/۱/۱.

۲. بیانات مقام معظم رهبری در کردستان، سنندج، ۱۳۸۸/۲/۲۲.

۳. پیام نوروزی، مقام معظم رهبری، ۱۳۸۷/۱۲/۳۰.

اصلاح الگوی مصرف در کشور

از نظر مقام معظم رهبری اصلاح مصرف نباید فقط به مردم معطوف باشد. البته اصلاح الگوی مصرف باید دغدغه همه افراد یک جامعه باشد، ولی مهمتر رعایت الگوی مصرف در جامعه و کشور است یعنی دولت باید در سطح جامعه و کشور این دغدغه را دنبال کند تا اصلاح الگوی مصرف به‌صورت عملی در کشور نهادینه شود.

رهبر انقلاب با توجه به این نکته بیان کرده‌که: «باید الگوی مصرف جامعه و کشور اصلاح شود»^۱. دغدغه رهبری این است که الگوی مصرف در جامعه و کشور بیمار است و باید با راهبرد عملی مردم و دولت اصلاحات اساسی در الگوی مصرف اجتماعی و کشور انجام دهند.

دو نمونه کار خوب از اصلاح الگوی مصرف

مقام معظم رهبری دو نمونه کار خوب برای اصلاح الگوی مصرف در دستور قرار داده که سرمشق مناسب برای مردم و دولت خواهد بود.

در نمونه اول رهبر انقلاب گفته: «از کسانی که مصرف زیاد دارند، مالیات بیشتری گرفته شود، یارانه کمتری به آنها داده شود، حرف بسیار معقولی است حرف خوبی است. آن کسانی که مصرف کمی دارند، از کمک‌های دولتی، از کمک‌های عمومی بهره‌مند شوند. بعضی‌ها هستند به قدری کم آب مصرف می‌کنند که اگر دولت از آنها پول آب را هم نگیرد، مانعی ندارد. بعضی‌ها ده برابر آنها بیست برابر آنها آب

۱. بیانات مقام معظم رهبری در مشهد، ۱۳۸۸/۱/۱.

مصرف می‌کنند؛ خوب، اینها بایستی هزینه بیشتری بدهند»^۱.

رهبر انقلاب در نمونه دوم گفته: «در امر نان، تولید گندم خوب، تولید آرد خوب، نگهداری درست، پخت درست، بعد هم مصرف درست، همه اینها لازم است. این مسئله اسراف و صرفه‌جویی بود، که لازم بود من عرض کنم»^۲.

بیان و استدلال رهبر انقلاب بسیار روشن و شفاف است و باید به صورت دستورالعمل ملی در سازوکار اجرایی کشور قرار گیرد. یعنی بیان مقام معظم رهبری سرمشق مناسبی برای اجرایی کردن اصلاح الگوی مصرف در جامعه و کشور است.

فصل سوم - چిستی صرفه‌جویی

صرفه‌جویی چیست؟

مقام معظم رهبری در مورد تبیین مفهومی صرفه‌جویی گفته: «صرفه‌جویی به معنای مصرف نکردن نیست؛ صرفه‌جویی به معنای درست مصرف کردن، بجا مصرف کردن، ضایع نکردن مال، مصرف را کارآمد و ثمربخش کردن است»^۳.

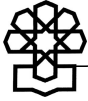
در بیان رهبری چند نکته مهم نهفته است:

۱. صرفه‌جویی به معنای مصرف نکردن نیست.
۲. صرفه‌جویی درست مصرف کردن است.
۳. صرفه‌جویی بجا مصرف کردن است.

۱. همان.

۲. همان.

۳. همان.

۴. صرفه‌جویی ضایع نکردن مال است.

۵. صرفه‌جویی، کارآمد کردن مصرف و ثمربخش کردن آن است.

رهبر انقلاب ضمن پاسخ به چيستی صرفه‌جویی به یک راهبرد عملی در این حوزه دست یافته است. انتظار ایشان از صرفه‌جویی این است که به کارآمدی مصرف بیانجامد و موجب ثمربخشی آن شود. اگر این دو نکته در صرفه‌جویی دیده نشود مسئله صرفه‌جویی عقیم می‌ماند و کارآیی خود را از دست می‌دهد.

صرفه‌جویی به‌مثابه یک سیاست

مقام معظم رهبری صرفه‌جویی را به‌مثابه یک سیاست عملی در حوزه کشورداری می‌داند: از نظر ایشان صرفه‌جویی به‌عنوان یک سیاست باید در خطوط اساسی برنامه‌ریزی کشور و در سطوح مختلف اعمال شود.

ایشان می‌گوید: «لازم است به‌عنوان یک سیاست، ما مسئله صرفه‌جویی را در خطوط اساسی برنامه‌ریزی‌هایمان در سطوح مختلف اعمال کنیم»^۱.

صرفه‌جویی از کجا تا کجا

مقام معظم رهبری در طرح اصلاح الگوی مصرف مسئله صرفه‌جویی را از زوایای مختلف دیده تا چیزی فروگذار نشود. او این مسئله را از آغاز تا انجام دنبال کرده و در هر وقت فصلی از آن را برای مردم و دولت گشوده است.

ایشان می‌گوید: «این صرفه‌جویی‌ای که لازم است، از تولید تا مصرف تا بازیافت، آب

۱. بیانات مقام معظم رهبری در مشهد، ۱۳۸۸/۱/۱.

را صرفه‌جویی کنیم. یعنی از سدهایمان صیانت کنیم، شبکه‌های آبرسانی را اصلاح کنیم، آبیاری‌هایی با صرفه در کشاورزی را آموزش بدهیم که چه جوری آبیاری بشود»^۱.

اشرفی‌گری و آفت بزرگ جامعه

مقام معظم رهبری اشرفی‌گری را از آفت بزرگ جامعه اسلامی می‌داند، از نظر ایشان اشرفی‌گری و تجمل‌پرستی موجب خواهد شد که انسان به اسراف روی آورده و از صرفه‌جویی دور شود.

رهبر انقلاب می‌گوید: «آفت بزرگ ما اشرفی‌گری و تجمل‌پرستی است. فلان مسئول اگر اهل تجمل و اشرفی‌گری باشد، مردم را به سمت اشرفی‌گری و به سمت اسراف سوق خواهد داد»^۲.

از نظر رهبر انقلاب مردم باید مراقب انتخاب مسئولین باشند تا کسی را برگزینند که اهل تجمل و اشرفی‌گری نباشد و بدانند کسی که تجمل‌پرست یا اهل اشرفی‌گری باشد، هم خود اهل اسراف خواهد بود و هم مردم و جامعه را به سمت اسراف سوق خواهد داد.

بی‌توجهی در مصرف

مقام معظم رهبری بی‌توجهی در مصرف و هزینه کردن منابع مالی کشور را نکوهش می‌کند و همه را به یک توجه و اهتمام خاص در امر مصرف دعوت می‌کند. از نظر ایشان همه ما به‌نحوی در اسراف هستیم و دچار ولخرجی و ولنگاری در مصرف

۱. بیانات مقام معظم رهبری در مشهد، ۱۳۸۸/۱/۱.

۲. بیانات مقام معظم رهبری در کردستان، سنندج، ۱۳۸۸/۲/۲۲.

می‌باشیم که باید اصلاح شود.

ایشان می‌گوید: «ما در زمینه مصرف، در زمینه هزینه کردن منابع مالی کشور به‌وسیله خود ما و به‌وسیله همه برادران هم‌میهن ما و به‌وسیله مسئولین کشور با زحمت زیاد به‌وجود می‌آید، دچار نوعی بی‌توجهی هستیم، که بایستی این را تبدیل کنیم به یک توجه و اهتمام خاص. ما دچار اسراف هستیم، ما دچار ولخرجی و ولنگاری در مصرف هستیم»^۱.

مدل اشتباه الگوی مصرف

مقام معظم رهبری تأکید می‌کند که مدل مصرف در جامعه ما اشتباه است. ما هنوز نمی‌دانیم چه بخوریم؟ چگونه بخوریم؟ و چگونه بپوشیم؟ ما در مصرف دچار هوس هستیم و از یک الگوی مناسب مصرف در جامعه بهره‌مند نیستیم. اگر بناست اصلاحی در الگوی مصرف در جامعه و کشور به‌وجود آید، لازم است خوداصلاحی در هر فردی شکل گیرد تا مدل اشتباه الگوی مصرف تصحیح شود.

به تعبیر مقام معظم رهبری: «الگوی مصرفمان غلط است. چه جوری بخوریم؟ چه بخوریم؟ چه بپوشیم؟ تلفن همراه توی جیبمان گذاشته‌ایم، به مجرد اینکه یک مدل بالاتر وارد بازار می‌شود، این را کانه دور می‌اندازیم و آن مدل جدید را باید بخریم؛ چرا؟ این چه هوس بازی‌ای است که ما به آن دچار هستیم»^۲.

۱. پیام نوروزی، مقام معظم رهبری، ۱۳۸۷/۱۲/۲۰.

۲. بیانات مقام معظم رهبری، در مشهد، ۱۳۸۸/۱/۱.

مصرف بیهوده

مصرف چیست؟ چه الگویی دارد؟ مصرف بیهوده چیست؟ در مورد پرسش اول و دوم در همین گزارش رهبری پاسخ داده و در مورد سوم به این نکته بسنده کرده که هدر دادن مال است. این پاسخ با پاسخ به اصلاح مصرف و الگوی مصرف چیست؟ قرابت بسیاری دارد. در آن موضع رهبر انقلاب گفته بود که اصلاح الگوی مصرف در مصرف نکردن نیست، بلکه در خوب مصرف کردن است. در این موضع گفته شد که خوب مصرف کردن در حقیقت به هدر ندادن مال است.

رهبر انقلاب در تبیین مصرف بیهوده گفته: «مصرف بیهوده و مصرف هرن، در حقیقت هدر دادن مال است».^۱ یعنی در این مصرف چیزی به دست نمی‌آید و هدر رفتن مال عنوان بیهودگی به مصرف می‌دهد.

مسئله صرفه‌جویی

مسئله صرفه‌جویی چگونه مسئله‌ای است؟ رهبری در آغاز از مفهومی از صرفه‌جویی سخن می‌گوید که دوری از اسراف را اجتناب‌ناپذیر می‌داند.

سپس اشاره می‌کند که مسئله صرفه‌جویی فقط یک مسئله اقتصادی نیست. چون این مسئله هم اقتصادی است، هم اجتماعی و هم فرهنگی و هم آینده کشور را تهدید می‌کند.

رهبر انقلاب می‌گوید: «بنابراین مسئله صرفه‌جویی و اجتناب از اسراف، فقط یک مسئله اقتصادی نیست، هم اقتصادی است، هم اجتماعی است، هم فرهنگی است، آینده کشور را تهدید می‌کند».^۲

۱. همان.

۲. همان.

فرهنگ‌سازی در اصلاح الگوی مصرف

رهبر انقلاب اشاره می‌کند که اصلاح الگوی مصرف نیاز به فرهنگ‌سازی دارد و کاری نیست که به یکباره و یا در طول یک سال انجام شود. مسئله اسراف به مدت یک سال تمام نمی‌شود و ما باید واقع‌بین باشیم و باید سالیان پی در پی در این موضوع کار بشود تا به یک فرهنگ الگوی مصرف برسیم.

مقام معظم رهبری می‌گوید: «نمی‌گوییم به کلی و یکباره و در طول یک سال، اسراف تمام بشود، نه، ما واقع‌بین‌تر از این هستیم. می‌دانیم این کار مال سالیان پی در پی است و باید کار بشود تا به این فرهنگ برسیم، باید این کار را شروع کنیم».^۱

فصل چهارم - دستورالعمل ملی

اصلاح و دستورالعمل ملی

مقام معظم رهبری مسئله اصلاح الگوی مصرف را یک سرگرمی در حوزه عمومی نمی‌داند و آن را تدبیر عقلانی برای همه افراد جامعه می‌داند. یعنی اصلاح الگوی مصرف یک دستورالعمل ملی برای همه است و همه باید در این اصل اساسی و حیاتی برای کشور عامل باشند و از منابع کشور به بهترین وجهی استفاده کنند.

رهبر انقلاب می‌گوید: «سال ... اصلاح الگوی مصرف ... برای همه ما دستورالعمل باشد».^۲ چون در این وضعیت همه در موقعیتی قرار می‌گیرند که به‌نحو اجتناب‌ناپذیری تابع این اصل باشند و به‌گونه‌ای برای کشور عمل کنند که منابع کشور هدر نرود.

۱. بیانات مقام معظم رهبری، کردستان، سنندج، ۱۳۸۸/۲/۲۲.

۲. پیام نوروزی، مقام معظم رهبری، ۱۳۸۷/۱۲/۳۰.

برنامه ریزی برای اصلاح مصرف

در برنامه‌ریزی برای اصلاح الگوی مصرف هم عموم مردم مورد خطاب رهبری قرار گرفتند و هم به‌ویژه از مسئولین درخواست شده که فعالیت‌های خود را در سال جاری زیاد کنند و افزایش بدهند و برای اصلاح الگوی مصرف برنامه‌ریزی کنند. ایشان می‌گویند: «من از عموم مردم و به‌خصوص از مسئولین درخواست می‌کنم، خواهش می‌کنم که در این زمینه فعالیت خودشان را در این سال زیاد کنند، افزایش بدهند و برای اصلاح الگوی مصرف برنامه‌ریزی کنند».^۱

اصلاح مصرف در پیشرفت و عدالت

اصلاح در الگوی مصرف، به یک اقدام اساسی در پیشرفت و عدالت نیاز دارد. چون مسئله مبارزه با اسراف حرکت در سمت اصلاح الگوی مصرف است. این اقدام موجب جلوگیری از ولخرجی‌ها و تضييع اموال جامعه می‌شود. مقام معظم رهبری می‌گویند: «یک اقدام اساسی در زمینه همین پیشرفت و عدالت، آن مسئله‌ای است که من در پیام نوروزی خطاب به ملت عزیز ایران عرض کردم؛ و آن مسئله مبارزه با اسراف، حرکت در سمت اصلاح الگوی مصرف، جلوگیری از ولخرجی‌ها و تضييع اموال جامعه است، این بسیار مسئله مهمی است».^۲

۱. همان.

۲. بیانات مقام معظم رهبری در مشهد، ۱۳۸۸/۱/۱.

مدیریت در مصرف

مصرف چیست؟ آیا در مصرف باید مدیریت کرد؟ چگونه در مصرف مدیریت صورت می‌گیرد؟ «مصرف... کارآمد کردن و ثمربخش کردن است».^۱

مصرف به‌نحو اجتناب‌ناپذیری مدیریت‌پذیر است و به تعبیر رهبری این مدیریت باید خردمندانه صورت گیرد.

از نظر رهبر انقلاب مصرف هم از نظر اسلام و هم از نظر عقلای جهان باید در تحت کنترل عقل قرار گیرد. چون با هواهوس و یا با خواهش دل و یا چیزی که نفس از انسان مطالبه می‌کند، ممکن نیست که مصرف را مدیریت کرد.

رهبر معظم انقلاب می‌گویند: «ما بایستی مصرف کردن را مدبرانه و عاقلانه مدیریت کنیم، مصرف نه فقط از نظر اسلام، بلکه از نظر همه عقلای عالم، چیزی است که باید تحت کنترل عقل قرار بگیرد. با هواهوس، با خواهش دل و آنچه نفس انسان از انسان مطالبه می‌کند، نمی‌شود مصرف را مدیریت کرد».^۲

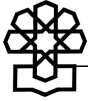
فصل پنجم - تمهیدات قوای سه‌گانه در اصلاح الگوی مصرف

قوای سه‌گانه و اصلاح الگوی مصرف

اصلاح الگوی مصرف از نظر مقام معظم رهبری امری اجتناب‌ناپذیر است. این اصل باید مورد توجه قوای سه‌گانه، اشخاص و شخصیت‌ها در رتبه‌های مختلف اجتماعی و همه مردم فقیر و غنی قرار گیرد تا اصلاح الگوی مصرف در جامعه به‌وجود آید.

۱. همان.

۲. پیام نوروزی، مقام معظم رهبری، ۱۳۸۸/۱۲/۳۰.

رهبر انقلاب می‌گوید: «مسئولین کشور در درجه اول چه قوه مقننه، چه قوه مجریه و چه سایر مسئولین کشور، قوه قضاییه و غیر آنها - و اشخاص و شخصیت‌ها در رتبه‌های مختلف اجتماعی و آحاد مردم ما از فقیر و غنی، بایستی به این اصل توجه کنند که باید الگوی مصرف را اصلاح کنند»^۱.

قانونگذاری در اصلاح الگوی مصرف

مقام معظم رهبری قوه مقننه و قوه مجریه را به پیگیری، برنامه‌ریزی و قانونگذاری موظف کرده است و تأکید کرده که قانون باید با قاطعیت اجرا شود. چون بخش مهمی از پیشرفت کشور در این ده سال به همین قضیه مربوط بوده است.

مقام معظم رهبری می‌گوید: «قوه مقننه و قوه مجریه موظفند به پیگیری برنامه‌ریزی کنند، قانونگذاری کنند. قانون را با قاطعیت تمام اجرا کنند. این پیشرفتی که ما در این ده سال خواهیم داشت، بخش مهمی‌اش مربوط به همین قضیه است»^۲.

توسعه کارهای انجام شده در اصلاح الگوی مصرف

رهبر انقلاب در تبیین صرفه‌جویی از کجا تا کجا که از تولید تا مصرف تا بازیافت آب را صرفه‌جویی دانسته و از صیانت سدها و اصلاح شبکه آبرسانی، آبیاری با صرفه کشاورزی گفته، اشاره کرده که کارهای خوبی در این زمینه انجام شده است. نکته مهم در این حوزه توسعه کارهایی است که در اصلاح الگوی مصرف انجام شده است.

۱. همان.

۲. بیانات مقام معظم رهبری در مشهد، ۱/۱/۱۳۸۸.

چون گرچه خوشبختانه کارهای زیادی انجام شده، اما این کارها کافی نیست و باید توسعه پیدا کند.

رهبر انقلاب می‌گوید: «البته این کارها خوشبختانه در این سال‌ها به میزان زیادی انجام گرفته، اما کافی نیست؛ باید توسعه پیدا کند»^۱.

فصل ششم - نگاه کوتاه و بلندمدت به اصلاح الگوی مصرف

استقبال مردم و مسئولین از اصلاح الگوی مصرف

از پیشنهاد مقام معظم رهبری که در سال ۱۳۸۸ را سال اصلاح الگوی مصرف نامیده‌اند، گرچه مردم و مسئولین استقبال کردند و احساس کردند که شعار درستی است، ولی کار اساسی در این حوزه انجام ندادند. همچنین متخصصین، نخبگان و افراد مطلع در زمینه‌های اجتماعی و اقتصادی استقبال کردند و گفته‌اند که شعار خوبی است، ولی اشکال کار این است که آن را به نحو قابل ملاحظه‌ای دنبال نکردند.

رهبر انقلاب می‌گوید: «امسال ما اعلام کردیم سال اصلاح الگوی مصرف، همه هم استقبال کردند، مسئولین استقبال کردند، مردم - هر کدام صدایشان به ما رسید - استقبال کردند، متخصصین و نخبگان و افراد مطلع در زمینه‌های اجتماعی و اقتصادی استقبال کردند، گفتند عجب شعار درستی است، شعار خوبی است»^۲.

۱. همان.

۲. خطبه‌های نماز عید سعید فطر، مقام معظم رهبری، ۲۹/۶/۱۳۸۸.

عملکرد کوتاه‌مدت

استقبال از شعار اصلاح الگوی مصرف بسیار خوب بود، اما اتفاق‌هایی در کشور افتاده که مردم و دولت را از سرعت باز داشته است. یعنی عملکرد کوتاه‌مدت مناسب نبوده و نتوانسته انتظارات مقام معظم رهبری را تأمین کند.

رهبر انقلاب می‌گوید: «... خوب، چه شد؟ سه چهار ماه متأسفانه کشور دنبال همین هیجان‌های کاذب، در این زمینه وقت را از دست داد. ما الآن در پایان نیمه اول سال قرار داریم»^۱.

عدم تأمین مطالبات رهبری

مقام معظم رهبری به‌صراحت بیان کرده که مسئله اسراف و لزوم صرفه‌جویی مسئله تمام شده نیست. این مقصود چنان‌که باید برآورد نشده است. بنابراین صرفه‌جویی باید به‌عنوان یک سیاست در خطوط اساسی برنامه‌ریزی کشور قرار گیرد و در سطوح مختلف اعمال شود.

رهبر انقلاب می‌گوید: «البته این بار اولی نیست که ما این مطلب را مطرح می‌کنیم. من در همین دیدار اول سال، در نوبت‌های متعددی در همین‌جا خطاب به مردم عزیزمان درباره اسراف، درباره ولخرجی و تضييع اموال و لزوم صرفه‌جویی مطالبی را عرض کردم، اما این مسئله تمام نشده است. این مقصود آن‌چنان‌که باید و شاید برآورد نشده است»^۲.

۱. همان.

۲. بیانات مقام معظم رهبری در مشهد، ۱۳۸۸/۱/۱.

اختصاص یک دهه به اصلاح الگوی مصرف

مقام معظم رهبری با دوراندیشی جوانب مختلف این اصل را دیده و گفته که اصلاح الگوی مصرف مربوط به یک سال نیست، سال‌ها به طول می‌انجامد. از نظر ایشان برای اصلاح الگوی مصرف ممکن است یک دهه طول بکشد. مهم شروع کردن مردم و تلاش مسئولین است. البته دانشگاه‌ها و حوزه‌های علمیه هر یک نقشی دارند که باید ایفا کنند. در عین حال دولت باید پیشتاز و پیشرو باشد و در این کار مهم از مردم کمک بگیرد.

رهبر انقلاب می‌گوید: «البته اصلاح الگوی مصرف مخصوص یک سال نیست، سال‌ها طول می‌کشد، من ایام عید هم این را گفتم، شاید ده سال طول بکشد که انسان بخواهد این کار را بکند، اما باید شروع بکنیم.

مسئولین باید در این زمینه تلاش کنند، کار کنند، همکاری کنند و دانشگاه‌ها، افراد مطلع، حوزه‌های علمیه، هر کدام نقشی دارند، ان‌شاء... این نقش را ایفا کنند و بتوانیم به کمک الهی با همت دولت محترم که در این زمینه باید پیشتاز باشد و پیشرو باشد و با کمک مردم، این کار را پیش ببریم»^۱.

فصل هفتم - نسبت تولید و مصرف در جامعه

برقراری نسبتی میان تولید و مصرف

از نظر مقام معظم رهبری باید نسبتی میان تولید و مصرف در جامعه وجود داشته باشد که این نسبت به سمت تولید سنگینی کند. یعنی تولید باید به تناسب بر مصرف

۱. مقام معظم رهبری، خطبه‌های نماز عید سعید فطر، ۱۳۸۸/۶/۲۹.

جامعه افزایش داشته باشد. جامعه باید از تولید استفاده کند و فزون بر مصرف را برای اعتلای کشور هزینه کند.

رهبر انقلاب می‌گوید: «یک نسبتی باید در جامعه میان تولید و مصرف وجود داشته باشد، یک نسبت شایسته‌ای به سود تولید، یعنی تولید جامعه همیشه باید بر مصرف جامعه افزایش داشته باشد. جامعه از تولید موجود کشور استفاده کند، آنچه که زیادی هست، صرف اعتلای کشور شود».^۱

وضع جامعه ما نسبت به مصرف

از نظر رهبر انقلاب وضع جامعه ما نسبت به مصرف وضع مناسبی نیست، عادت‌ها، سنت‌ها و روش‌های ما اشتباه است که از این و آن فرا گرفته‌ایم و ما را به این سمت فرا خوانده‌اند که در مصرف به‌نحو اسراف زیاده‌روی کنیم.

مقام معظم رهبری می‌گوید: «جامعه ما باید این مطلب را به‌عنوان یک شعار همیشگی در مقابل داشته باشد، چون وضع جامعه ما از لحاظ مصرف وضع خوبی نیست. این را من عرض می‌کنم، ما باید اعتراف کنیم به این مسئله. عادت‌های ما، سنت‌های ما، روش‌های غلطی که از این و آن یاد گرفته‌ایم. ما را سوق داده است به زیاده‌روی در مصرف به‌نحو اسراف».^۲

۱. بیانات مقام معظم رهبری در مشهد، ۱۳۸۸/۱/۱.

۲. همان.

فزونی مصرف نسبت به تولید

مقام معظم رهبری در گفتار خود تصریح کردند که امروز مصرف ما به تناسب تولید بیشتر است. این موضوع به تناسب سخت‌ترین کار ممکن در جامعه است و همیشه باید تولید فزون‌تر از مصرف باشد.

رهبر انقلاب با توجه به این اصل تأکید کرده که: «امروز در کشور ما اینجوری نیست مصرف ما به نسبت، از تولیدمان بیشتر است»^۱ این چرخه باید در جامعه دگرگون شود و تولید به نسبت باید از مصرف بیشتر شود.

پیامدهای فزونی مصرف به تولید

زمانی که چرخه مصرف بر تولید غالب شود و مصرف بر تولید چیره شود، سه پیامد از نظر رهبری به دنبال خواهد داشت.

۱. کشور را به عقب برمی‌گرداند.

۲. ضررهای مهم اقتصادی بر جامعه تحمیل می‌کند.

۳. جامعه دچار مشکلات اقتصادی می‌شود.

رهبر انقلاب در مورد پیامد فزونی مصرف به تولید می‌گوید: «این کشور را به عقب می‌رساند، این، ضررهای مهم اقتصادی بر ما وارد می‌کند، جامعه دچار مشکلات اقتصادی می‌شود».^۲

۱. همان.

۲. همان.

پیامدهای مصرف بدون تدبیر

از نظر رهبر انقلاب مصرف باید تابع منطق و تدبیر عقلانی باشد. اگر مصرف کردن بی‌رویه باشد به ضرر کشور، مردم و اشخاص خواهد بود.

مقام معظم رهبری می‌گوید: «اینجور مصرف کردن در همه زمینه‌ها، در امور ضروری زندگی، در زیاده‌های زندگی مصرف کردن بی‌رویه و بدون منطق و بدون تدبیر عقلانی، به ضرر کشور و به ضرر آحاد و اشخاص ماست»^۱.

پیامدهای فردی مصرف به تولید

مقام معظم رهبری گفته که در آیات قرآن بارها درباره دوری از اسراف در امور اقتصادی تأکید شده و اسراف لطمه اقتصادی و فرهنگی به فرد و جامعه می‌زند. چون اگر جامعه‌ای دچار بیماری اسراف شود، از لحاظ فرهنگی تأثیرهای منفی می‌گذارد و از این‌رو مسئله صرفه‌جویی و دوری از اسراف، نه فقط یک مسئله اقتصادی که اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی است.

رهبر انقلاب می‌گوید: «در آیات شریفه قرآن بارها راجع به پرهیز از اسراف در امور اقتصادی تأکید شده، این به‌خاطر همین است. اسراف، هم لطمه اقتصادی می‌زند، هم لطمه فرهنگی می‌زند. وقتی جامعه‌ای دچار بیماری اسراف شد از لحاظ فرهنگی هم بر روی او تأثیرهای منفی می‌گذارد»^۲.

۱. پیام نوروزی، مقام معظم رهبری، ۱۳۸۷/۱۲/۳۰.

۲. بیانات مقام معظم رهبری در مشهد، ۱۳۸۸/۱/۱.

۱. پیام نوروزی مقام معظم رهبری، ۱۳۸۷/۱۲/۳۰.
۲. بیانات مقام معظم رهبری در مشهد، ۱۳۸۸/۱/۱.
۳. بیانات مقام معظم رهبری در کردستان، (سنندج)، ۱۳۸۸/۲/۲۲.
۴. خطبه‌های نماز عید سعید فطر، مقام معظم رهبری، ۱۳۸۸/۶/۲۹.
۵. دهخدا، علی‌اکبر. لغت‌نامه دهخدا، تهران، دانشگاه تهران، ۱۳۷۷.
۶. معین، محمد. فرهنگ فارسی، تهران، امیرکبیر، ۱۳۷۱.
۷. اصلاح الگوی مصرف در قرآن و سنت، شماره مسلسل ۹۹۲۴، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی.

شناسنامه گزارش

شماره مسلسل: ۱۰۰۶۰

عنوان گزارش: درباره اصلاح الگوی مصرف (۱۳) الگوی مصرف در اندیشه مقام معظم

رهبری

نام دفتر: مطالعات فرهنگی (گروه مطالعات بنیادین حکومتی)

تهیه و تدوین: محمد توکلی، کبری محمدی

ناظر علمی: سیدیونس ادیانی

متقاضی: معاونت پژوهشی

سرپرستار: حسین صدری‌نیا

واژه‌های کلیدی: —

تاریخ انتشار: ۱۳۸۸/۱۱/۳